

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1996 m. gruodžio mėn. 14 d. / December 14, 1996

Nr. 243(43)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Lelėliasi Leninas iš savo kūbštybių Vilniuje – kaip prisimenama, šis vaizdas apkrėjęs visą pasaulį 1991-ųjų metų vėlyvą vasarą šlugus Sovietų Sąjungai.

Ieškant Lenino charakterio ir esmės romane

Mums, lietuviams, Leninas nėra labai aiški asmenybė. Tai jis bausius Rusijos ir svieto „lygintojas“, Europos baubas, tai jis pri pažinęs, tikriausiai iš reikalo, Baltijos valstybių nepriklausomybės. Jis – ir išdavęs Alijantas, pasirašęs su vokiečiais taiką, davė rusams ramybę anksčiau, kaip tai atsitiko Vakarų valstybėms. Jį mums reikia gerai pažinti.

Kilęs iš pasiturinčių tėvų, ištraukė į to laiko madą – revoliucinę veiklą (jo brolis už tai nuteistas mirti), buvo ištremtas trejiems metams į Sibirą, vedė mokytoją Krupeką; po to išlaikė advokato egzaminus, advokato nesėkmingai ir retkarčiais slapstėsi vis užsieniuose (Vokietijoje, Anglijoje, Šveicarijoje).

Stebėtinai yra jo kietas polinkis į kairumo, tiesiog ekstremistini, šoną, drastiškus sprendimus, nevengiantį operacinio peilio, bet ir susitaikantis su kompromisu, kaip gėdinga Brest-Litovsk taika. Yra rusų ir

anglų kalbom literatūros (nedaug). Pasitaikė perskaityti ir romaną *Leninas*.

Lenko ar ruso F. Osendovskio *Leninas* (Varpas 1991), spausdintas Lietuvoje, neduodantis jokių žinių apie romano originalą, nei autorių (jau ten dabar tokia mada) grožiniu, sausoku stilium sudramatintai pristato gan gyvą Leniną.

„1917 Ciuricho ežero ramius krantus, Lenina pasiekė žinia: Rusijoje revoliucija, Caras atsisakė sosto.“

Leninas patrynė rankas ir kelis kartus pakartojo:

– Atėjo mano valanda! (101 p.)

Romane tai svarbus momentas užsieny gyvenančiam radikaliausiam rusų revoliucionieriui, kritikuojančiam visus kitus: socialistus, revoliucinius liaudininkus ir kitus. Jo griežtos idėjos, jis buvo įsitikinęs, – geriausias! Jokių sandarų su buržuazija, su jų parlamentariz-

(Nukelta į 2 psl.)

Šiame numeryje:

Romanas apie Lenino gyvenimą ir karjerą • Seimo rinkimų išpūdžiai • Dainuojantys sukilėliai, dainuojantys partizanai • Vytės Nemunėlio eilėraščių rinkinys • Danguolės Sadūnaitės eilėraščiai • Naujos knygos • „Saulutės“ poezijos popietė Lemont'e

Šiame metų Lietuvos Seimo rinkimų išpūdžiai

JULIUS ŠMULKŠTYS

Šį rudenį per patį Seimo rinkimų kampanijos įkarštį teko penkias savaites Lietuvoje praleisti. Jau daug apie tą kampaniją mūsų spaudoje buvo rašyta, todėl nekartosiu to, kas greičiausiai daugumai skaitytojų yra žinoma. Bandysiu tiksliai pateikti savo išpūdžius ir padaryti tam tikrus apibendrinimus.

Vienas iš poreikių, kurie šioje rinkimų kampanijoje buvo lengvai pastebimi, tai, palyginus su 1992 metais, politinės temperatūros nukritimas. Prieš ketverius metus partijos ir kandidatai vieni kitus gąsdino, kad oponentams laimėjus Lietuvą ištiks neišvengiama katastrofa, dėl kurios arba bus prarasta nepriklausomybė, arba demokratija panaikinta, arba dar kas nors baisaus atsitiks. Be to, anuomet tiek daug įvairių konspiracinių teorijų kūrė, jog ekonominės ir socialinės problemoms buvo mažiau dėmesio kreipiama, negu klausimams, kas kokioms tamsiom jėgom tarnauja ir kur jie Lietuvą nuvestų, jei rinkimus laimėtų. Šia prasme 1996 metų kampanija atrodo beveik nuobodi. O tam, mano nuomone, buvo keletas priežasčių.

Pirmiausia, šįmet santykiai su kitomis valstybėmis buvo beveik nediskutuojami. Po ketverių metų provokacinių LDDP politikos šū, 1992 metais tiek aistrų sukėlusi sfera, dabar jau yra nekontroversali, nes visos didžiosios partijos sutinka, jog Lietuvai nėra kito kelio kaip integruotis į Vakarų ekonomines, politines ir karines struktūras.

Antra, jei kas manė, kad atėjus į valdžią buvusios Lietuvos komunistų partija bandys joje išlikti, panaudodama nedemokratinės priemonės, dabar pamatė, jog ši prielaida buvo klaidinga. 1992 metais dešinieji, o dabar kairieji, parodė, jog jie vykdo vieną iš pagrindinių vakarietiškos demokratijos principų: tai yra, laisvų rinkimų būdu išreikštos balsuotojų valios pastatymą aukščiau savo partinių ar asmeninių interesų.

Trečia, per šešerius nuo nepriklausomybės atstatymo metus tiek dešinieji, tiek kairieji, paragė į valdymą, ir opozicinės atsakomybės, pagaliau suprato, jog Lietuvoje, kaip ir visoje Rytų Europoje, po penkiasdešimties

• Dr. Julius Šmulkštys yra politinių mokslų profesorius Indiana University at Fort Wayne, Indiana, ir Vytauto Didžiojo universitete Kaune.

jog visose apygardose buvo bent 1,000 kandidatų, tai buvo gauta mažiausia 5,000 minučių. Prie to dar reikia pridėti po valandą (išdalintą po 15 minučių įvairiu laiku rodomų epizodų) partijoms duoto laiko ir ta padauginti iš 24 (dalyvavusių rinkimuose partijų sąrašų skaičiaus). Taigi 24 valandos ir 5,000 minučių vien pagrindiniame krašto televizijos kanale.

Toks rinkiminių programų antplūdis turėjo keletą pasekmių. Buvo žmonių, kurie piktinosi, kad pačios mažiausios partijos ir nežinomiausi kandidatai buvo traktuojami lygiai taip pat, kaip didžiosios partijos ir politinės įžymybės.

Kiti manė, kad specialių televizijos programų nereikėjo, nes masinės informacijos priemonės ir be jų rinkimams užtenkamai demesio rodė. Ne vienas kritikas vadinamas kalbančias galvas, įkyriai tarsėjusias nuo ryto iki vėlyvo vakaro, bet esą nieko rimto ar originalaus nepasakiusias.

Pagalau, buvo ir tų, kurie piktinosi, kad jų numylėtos programos buvo arba į kitą laiką nukeltos, arba iš viso suspenduotos, nors dienos metu Lietuvoje nesant reguliarių televizijos programų tokių atvejų daug negalėjo būti.

Man atrodo, jog kandidatams ir partijoms vienodo laiko televizijoje suteikimą reikia traktuoti kaip pozityvų reiškinį. Čia ir Amerika, kur pinigai rinkiminių kampanijų yra labai svarbus ir dažnai korupciją iššaukiantis faktorius, galetų iš Lietuvos šio to pasimokyti. Be to

Lietuvos prezidentui Algirdui Brazauskui lapkričio 19 dieną vyriausybės atstatydinimo raštą įteikia ministras pirmininkas Mindaugas Stankevičius.

Tėvynės Sąjungos (Lietuvos konservatorių) pirmininkas Vytautas Landsbergis ir Krikščionių demokratų partijos vadovas Algirdas Saudargas pasirašo koalicijos sutartį.

Petro Lileikio nuotraukos

retkarčiais tiek išreikštos nuomos ar pristatytos programos, tiek debatai tarp partijų (abipusiu susitarimu, partijos galejo savo televizijos laiką debatams panaudoti) buvo įdomūs ir įvairūs. Vienas tokių atvejų buvo debatai tarp Liberalų pirmininko Eugenijaus Gentvilio ir Konservatorių Gedimino Vagnoriaus. Pirmasis gynė gryną rinkos ekonomiją, o antrasis šiek tiek modifikuota. Abiejų argumentai buvo aukšto intelektualinio lygio ir iš

ju išryškėjo šių partijų ekonominė politika.

Toks rinkiminių propagandos antplūdis (pagrindinė radijo stotis rinkiminių programų skaičiumi valstybinei televizijai nė kiek nenusileido, o ka jau apie spaudą bekalbėti) dar kartą patvirtino, jog Lietuvoje bet kas gali laisvai kandidatuoti ir savo nuomonę išreikšti arba kad demokratija Lietuvoje pradeda

(Nukelta į 4 psl.)

Vilnius, kairėje – Šv. Jono bažnyčios varpinė.

Brolių Algimanto ir Mindaugo Černiauskų nuotrauka

Iš šiemetinės Lietuvos fotografijos parodos, vykusios spalio 25 – lapkričio 3 dienomis Čiurlionio galerijoje, Čikagoje.

Dainuojantys sukilėliai ir dainuojantys partizanai

(Prisiminimai, klausantis dainuojančių penkių partizanų – Sibiro tremtinių, apsilankusių Amerikos ir Kanados lietuvių gyvenvietėse)

PILYPAS NARUTIS

*Pro seną pirkį, pro vyšnių sodą
Priešą sutiksime kruvinom vaisėm!
Neverk, motiute, mes iškeliaujam,
Mes iškeliaujam pro seną kryžiu!
Kovon, kovon, kovon draugai!
Tevynė laukia mus!
Greit paruk pakvips laukai,
Ir krauju raus dangus!*

Sia įspūdingą dainą išmokė Juozas Lukša-Daumantas 1948 metais. Susitikau jį laisvoje Vokietijos erdvėje pralaužusį Geležinę uždangą maždaug tuo pačiu keliu kaip ir aš. Tik aš su grupe pralaužiau Geležinę uždangą 1946 metais. Jau tada buvo sudaryta Lietuvos ryšių su Vakarais užuomazga. Stutthofiškių sukurta užuovėja palikta Lenkijos pasiūreje egzistavo ilgokai ir ji pasiliko patikima. Net ir gudrusis Markulis čia sukinėjosi, bet nesugaudė. Ja pasinaudojo Hektoras, Meškas, Drunga, kurie iki tos pasiūrės iš Lietuvos buvo prasilaužę, ir Daumantas ją lankė 1946 metais. Tada grįžęs atgal į Lietuvą informavo partizanų vadovybę, kad ryšiai su Vakarais galimi. O aš su grupe pasitraukiau į Vakarus, informuodamas ano meto politinius veiksmus, VLIKą – ryšiai su kovojančia Lietuva galimi. Taip Lenkijoje ir nuo Lietuvos atplėštoje „Trikampio“ teritorijoje buvo palikta ryšių su Vakarais užuomazga, įkurta jau 1946 metais. Tai metai, kai Lietuvos miškus valdė Lietuvos partizanai. O kai miškus valdė Lietuvos partizanai, Maskvos gausios bijojo tada ir Lietuvos miškus įžengti ir rusai kolonistai, bandę kurtis toje „Mažoje Amerikoje“ – Lietuvoje, partizanų įbauginanti skubotai grįžo tada atgal ten, iš kur buvo atėję. Tik miestuose kolonistai, ir tai daugiausia Raudonosios armijos pareigūnų rusų šeimos, kariškių saugomos, išdriso Lietuvoje pasilikti.

Iš kur toji terorizuojamoji lietuvių tauta sėmėsi tos stiprybės šimtmečiais kovoti su gausiomis priešų armijomis? Iš kur ir toji Lietuvos partizanų stiprybė? Stiprybė išdrįsti kovoti prieš Rusijos imperijos neišsėmiamų kareivių gausybę.

1948 metais Daumantas atvežė ypatingą nuotaiką: atnešė per keletą metų Lietuvos miškuose jau sukurtais ir tautoje suklestėjusiais ypatingas dainas – partizanų dainas. Tie 1945-1949 metais buvo šurpulingi Lietuvos metai ir kuriamos buvo naujos šurpulingos dainos, kaip „Gegutė...“, „Kovon, kovon draugai!“ – mano čia paeituota, ir kitos, kurias girdejom dabar iš dainuojančių partizanų ir dainuojančių Sibiro tremtinių.

O čia, laisvuose Vakaruose? Čia vakaruose, Vokietijoje, jaunas solistas, chorvedys, nenuorama Vladas Baltrušaitis, pradėjo lietuvišką operą. Nuertingene 1946 metais sumušė vyno stiklėlius, pasveikindami jį su ypatinga iniciatyva – pradėta lietuviška opera už Lietuvos ribų. Pradėjus opera Vokietijoje nenurimo Vladas Baltrušaitis ir atkeliavęs į Ameriką... ėmė organizuoti operas.

Vieną dieną Jonas Dainauskas, besišnekiodamas su vienu iš senųjų, dar prieš Antrąjį pasaulinį karą atvykusių, emigrantų lietuvių Amerikoje ir kalbėdamas apie tautinius šokus, užklauzė, kodėl jie kadaise neruošė tautinių šokių šventių, kurios dabar taip populiarios, o ruošė dainų šventes. Išgirdome senoją lietuvių nuostabų atsakymą: „Kojos nekalba!“.

Daina kalba. Daina ir kalba yra glaudžiai ir neatsiejamai

Vytauto Didžiojo universiteto choro dalis su soliste Justina Jasaityte ir chorvedžiu Vladu Baltrušaitiu (viduryje), atlikę religines muzikos koncertą 1941 m. birželio 1 d. Jėzuitų bažnyčioje, Kaune.

viena su kita surišta. Daina yra ypatinga muzikinė kalba. Iš senųjų ateivių Amerikoje mes pavelėjome Dainų šventes ir pradžioje Dainų šventių organizavimą. Kadaise Amerikoje ypačiai pasižymėdavo lietuviškų parapijų chorai. Iš tų chorų gausybės kilo ir Dainų šventės, gausios chorais ir choristais, labai efektyviai sukuriant masės žmonių. Ir naujieji ateiviai, kuriuos vadino me to garsiu vardu – „D.P.“, susižavėjo šia senųjų ateivių dainų šventių tradicija, iš senųjų ateivių pavelėjo ir pradžioje chorų šventių ruošimą. Dabar tautinių šokių šventės lyg ir nukonkuravo dainų šventes.

„Kojos nekalba“ – idomi šokio ir dainos bei giesmės lyginamoji charakteristika ir skirtumas. Tai nepažeminimas šokiui. „Šokis – nesenstanti pramoga“ – tai Draugo (1996.II.16) kultūrinio priedo idomi paraštė, kurioje labai vaizdžiai Pranas Visvydas nusakė šokio vertę. Bet daina ne tik dainuojama, su daina yra ir šokama, ir daugeliui šokių ji sudaro pagrindą, net nereikia akordeono.

Neklysiu sakdamas, kad giesmė ir daina buvo ir yra lietuvių dvasinė stiprybė, dvasinė atrama kaip Lietuvoje, taip ir Amerikoje. Lietuvišką parapiją buvo tas lobynas davęs chorams ir lietuvių bei Amerikoje atramą ir pagrindą.

Kitas įdomus klausimas. Kas sudarė akstiną 1941 metų birželio 23 dienos lietuvių tautos sukilimui Lietuvoje? Kai kalbama apie dvasinę vertybę, nelengva ją išskirti paprastu kasdienišku mastu: „Mes panorėjom sukilimui!“ Žmoniškajam norui atsirasti ir jį palaikyti reikia tam tikro dvasinio troškimo. Lietuvis sieloje muzika ir daina yra vienas iš pagrindinių tautinės kūrybos akstinių, duodančių pagrindą dvasinei stiprybei. Kai Raudonoji armija įsiveržė į Lietuvą su tankais, imdami ėmė laužyti Lietuvos miestelių ir miestų grindinius ir kai šur išklimpdami į smiltinį kelią, sukėlė lietuviams juoką: „Štai ir pasirodė nepabedimoji armija...! (šitaip vadinome „nenugalimąją“ sovietų armiją, pirmojo triukšmo kelėją). Iš to juokėmės. Bet kai Maskvos politrukas užgrojo miestų gatvėse katusišką Maskvos dainas, žveigiančias per miestų rutorius ir radiją, susirūpinome, nes pajutome neįprastą, lietuvišką sielą žlugdantią, vergovę ir kilo tuoj noras pasipriešinti. Tankai sukėlė juoką, bet svetima lietuvių dvasiai katiušiška rusų daina sukėlė susirūpinimą. Kauno Vytauto Di-

džiojo universiteto studentų eilėse kilo pirmasis jausmas dvasiniam pasipriešinimui – noras pasipriešinti „Katiušai“.

Kilo noras, atsiremiant į lietuvišką giesmę ir dainą, būtinai išlaikyti lietuvišką studentų chorą. Visos organizacijos ir telkiniai buvo Maskvos uždrausti. Ir chorai neturėjo leidimo egzistuoti. Buvo pavojinga organizuoti chorą, susirinkti, daryti repetitijas. Čia atėjo studentams ir pagalbą jaunas solistas, talentingas chorvedys Vladas Baltrušaitis. Birželio 23 dienos tautos sukilimui pagrindo ieškant, labai dažnai pradėdame nuo pulkininko Kazio Skirpos „Lietuvių Aktyvistų Fronto“ Berlyne įsteigimo arba nuo generalinio štabo majoro Vytauto Bulevičiaus, pradėjusio organizuoti pasipriešinimą ir „Lietuvos Aktyvistų Frontą“ Vilniuje. O aš šį kartą duodu kitą pavarde, labai mažai iki šiol minimą – rezistentą Vladą Baltrušaitį, kuris studentams prašant, sutiko ir su entuziazmu ėmėsi vadovauti Kaune Vytauto Didžiojo universiteto studentų chorui.

Tai, kad jis nepabūgo, jog buvo išleistas Maskvos griežtas pareidamas organizacijoms užsardyti, davė pradžią Lietuvoje aktyviai dvasinei rezistencijai prieš Maskvą. Buvo aišku, kokios ėmėsi jis rizikos pradedant choro repetitijas su studentais Kaune Iglavos bažnyčioje rūsiuose. VDU Studentų choro atkūrimas tai buvo dvasinio lietuvių tautos sukilimo prieš okupantą pradžia. 1940 metais, prasidedant naujiems mokslo metams, per visą rudenį ir žiemą, ir 1941 metų pavasarį mažoje, studentams paskirtoje Kauno senamiestyje. Laisvės alėjos pabaigoje, Vilniaus – Seimo tikro dvasinio troškimo. Lietuvis sieloje muzika ir daina yra vienas iš pagrindinių tautinės kūrybos akstinių, duodančių pagrindą dvasinei stiprybei. Kai Raudonoji armija įsiveržė į Lietuvą su tankais, imdami ėmė laužyti Lietuvos miestelių ir miestų grindinius ir kai šur išklimpdami į smiltinį kelią, sukėlė lietuviams juoką: „Štai ir pasirodė nepabedimoji armija...! (šitaip vadinome „nenugalimąją“ sovietų armiją, pirmojo triukšmo kelėją). Iš to juokėmės. Bet kai Maskvos politrukas užgrojo miestų gatvėse katusišką Maskvos dainas, žveigiančias per miestų rutorius ir radiją, susirūpinome, nes pajutome neįprastą, lietuvišką sielą žlugdantią, vergovę ir kilo tuoj noras pasipriešinti. Tankai sukėlė juoką, bet svetima lietuvių dvasiai katiušiška rusų daina sukėlė susirūpinimą. Kauno Vytauto Di-

idžiojo universiteto studentų eilėse kilo pirmasis jausmas dvasiniam pasipriešinimui – noras pasipriešinti „Katiušai“.

Ypatingo dėmesio vertas yra religinis koncertas, suruoštas 1941 metų birželio 1 dieną Kauno senamiestyje Jėzuitų bažnyčioje. Kas gi galėjo tada pagalvoti Sovietų okupuotoje Lietuvoje apie religines muzikos koncertą? Tai buvo koncertas, per 1940 metų rudenį ir žiemą paruoštas prieš pat sukilimą tų, kurie ir sukilime buvo vieni iš pirmųjų.

„Tuoj po koncerto visi iš Jėzuitų bažnyčios, kuri yra Senamiestio širdyje... taip greitai išsisklaidė ir išsiskirstė, kad atvažiuoti NKVD rado tik keletą daktarių, o Jėzuitai broliukai NKVDistų tardomi ir klausinėjami, aiškino: – Taip, turėjome birželines pamaldas... giedojome... kaip visada!“ (cit. iš knygos Tautos sukilimas 1941 m. Pirmoji dalis. „Be šūvio“, p. 141).

Kad be jokių reklamų ir oficialių skelbimų sėplaukė minios žmonių, sausakimšai pripildydamos Jėzuitų bažnyčia Kaune, kad išgirstų studentų choro religines muzikos koncertą, tai rodo, jog tarp studentijos, choro ir visuomenės buvo jau tamsūs ryšiai. Ir tas greitas išsiskirtymas rodo, kaip visi juto pavojų, visi juto sovietinio okupanto blogas užmačius lietuvių tautai, ir visų pasipriešinimo jausmai okupantui buvo vieningi – giesmė buvo bendro priešinimosi okupantui simbolis ir dvasinė atrama. Susirinko visi rizikuodami ir juto okupantui apinasį Lietuvai, nors ir nežinojo tada, kad už poros savaitių prasidės žiaurieji tremimai į Sibirį. Užtai ir tautos vienybė sukilime prieš okupantus buvo tokia stipri, sujungianti visus dainos ir giesmės dvasinę stiprybę.

Tuoj po sukilimo per Kauno radiją išgirdome koncertą: tai buvo pirmasis Vytauto Didžiojo universiteto choro koncertas per laisvą Kauno radiją. Tai buvo to paties koncerto, jau ruošto slapta Jėzuitų bažnyčioje prieš sukilimą, pakartojimas dabar per sukilimą užimta, laisvą Kauno radiją. Buvo tai iškilmingas, pasisekusio prieš Maskvos okupantą sukilimo demonstracija. Buvo pademonstruota dvasinė lietuvių tautos pergalė prieš Maskvą su Handelio „Aleliuja!“ O tai buvo ir naujam okupantui, Berlyno naciams, išpėjimas ir parodymas, kokia dvasinė stiprybė remiasi lietuvių tauta: tauta yra vieninga, ir yra ir nori būti nepriklausoma.

Kauno radijas, paskelbęs lietuvių tautos sukilimą, laisvę Lietuvai ir visiems Lietuvos gyventojams, kod radijo stotis buvo lietuvių, o ne vokiečių rankose, transliavo Lietuvos laisvės dainas ir laisvės pareiškimus visam pasauliui ir gyventojams Lietuvoje. Per Kauno radiją skambėjo lietuvių širdį gaivinant daina ir giesmė. Tas reikė ir rodė dvasinį Lietuvos išsilaisvinimą nuo okupantų. (Laisvės skelbimai ir dainos labiausiai erzino Sovietinę Maskvą, ji ir jos įtaigautieji bando klaidinti, net ir dabar mela-

gingai primesdami skelbimus per laisvąjį Kauno radiją tokius, kurių nebuvo). Įdomu, kad tam tikros dainos, per radiją pradėtos ir kartojamos, sukilėlių vadovybės buvo sutartos su kraštu kaip sukilimo Lietuvoje pradžios ženklas – dainos pažymėjo sukilimo pradžią.

Malonu, kai žvelgiame patys į save, ieškome, kad glūdi mūsų patį sieloje ir džiaugiamės, kai būna atkreiptas dėmesys į natūralų ir normalų lietuvių ir lietuvių tautos gyvenimo dvasinį troškimą, norą – papildyti lietuvių dvasinį peną daina. Lietuvis siela stipriai remiasi daina ir giesme. Daina yra nuolatinis lietuvių palydovas visur. Kur stinga dainos, ten stinga ir lietuviškos dvasios. Labiausiai lietuvių tautoje gerbiama asmuo – dainius.

Pereinant prie partizanų, matome, kad ir Lietuvos partizanų veiksmingumas, apima ne tik ginkluotą kovą, būdingas ne tik ginklų ginti savo žeme, bet ir noru stiprinti dvasinį veržimąsi į laisvę dainomis, kurti naujas dainas ir stiprinti naujomis dainomis pavergtų lietuvių dvasią ir ryžtą.

Lietuvius, kovojusius ir gynusius Lietuvos žemę nuo priešų, giesmė ir daina artino prie tautos, rišo ir su žuvusiais už laisvę. Partizanai kūrė savo tradicijas įjungdami dainą ir giesmę. Pagal Juozą Lukšą 1948 metais pasakojimą, laidojant žuvusį partizaną buvo giedama giesmė:

*Ileikis tyliai tu, Partizane,
Tave gimtoji šalis liūdes,
Pačioj jaunystėj pdejęs galvą
Lietuvai laisvą amžiai regi.*

Tauta mėgo dainą, ir dainuojantys partizanai jungėsi su tauta dainos ryšiu.

Dabar susitikus su Antanu Lukša, prisimintams buvo ir žuvęs jo brolis Juozas Lukša, kuris, 1941 metų sukilimui iš komunizmo kalėjimo išlaisvintas, pradėjęs studijuoti Vytauto Didžiojo universitet, tuoj įsijungė į VDU studentų chorą. Visi broliai Lukšos buvo dainininkai. Dabar klausantis „Girios aid“, dainuojančio salėse ir giedančio lietuviškų parapijų bažnyčiose, prisimintina ne tik 55 metų giedojusieji ir dainavusieji sukilimui ir partizanai, bet ir kaip daina, jaugusi į lietuvių sielą, žymėjo ir turėjo ypatingą reikšmę dabartinės Lietuvos laisvės atgavimui. Pirmą kartą pasaulinėje istorijoje išsiveržė dainuojanti revoliucija Lietuvoje – buvo parodyta visam pasauliui laisvės siekianti dainuojanti Lietuva. Tas suklėlė nuostabą ir didžiausias simpatijas dabartinei Lietuvai laisvuose Vakaruose.

1992 metais VLIKo lėšomis perkeltai į Lietuvą Amerikoje ALTO sukurta Genocido paroda, kuri buvo įstatyta Lietuvos muziejuje Vilniuje. Atidarant parodą, mus nustebino didelis ir gausus Sibiro tremtinių choras, kuris Genocido parodos atidarymo proga atliko daug mums negirdėtų partizaninių ir iš-tremtinių Sibiro sukurto dainų. Tokių tremtinių chorų būta ne tik Vilniuje, bet ir Kaune, ir visuose didesniuose Lietuvos miestuose ir miesteliuose. Partizaninės ir tremtinių dainos labai padėjo praversti Lietuvai laisvės duris.

Prieš porą metų mus aplankė moterų Sibiro tremtinių choras „Šilas“. Šiemet vyrai partizanai – „Girios aidas“ suskambėjo. Paprastos, kasdieninės, paplitusios laisvėje partizaninės dainos buvo kasdieninis lietuvių tautos kovų meto dvasinis penas, o dabar priartino mus, už Lietuvos ribų esančius, prie heroikos Lietuvos. Dainų turinys lietuvių skaudžią tikrovę, perdavė skundą ir dvasinę būseną, išsakė ir sielos jausmus buvusioje vergovėje, tremtyje ir kovose su Lietuvos priešais.

Sutikome tuos dainuojančius partizanus ir tremtinius su ypatinga pagarba. Lietuviškoji

Knyga apie Čikagos Lietuvių operos įkūrėją

Vladas Baltrušaitis (1912-1975)

Gruodžio 3 dieną Chodkovičių rūmuose esančioje Vilniaus paivaizdų galerijoje buvo rengiamas vakaras operos solistui Vladiui Baltrušaitiui paminėti. Čikagos lietuvių operos įkūrėjo atminimui skirtą vakarą iš ciklo „Sugrįži-

mai“ organizavo Lietuvos muzikų rėmimo fondas. Jame visuomenei pristatyta muzikologės Jūratės Vylitės knyga apie šį dainininką.

Knygos autorės apibūdina, Vladas Baltrušaitis (1912-1975) priklauso tai tragiško likimo mūsų operos solistų kartai, kurios šiandien Lietuvoje beveik visiškai nepažįstama. Tarpukariu baigęs Kauno konservatoriją, Baltrušaitis 1937-1942 metais dainavo Lietuvos valstybės teatre, o nuo 1942 iki 1944 metų – Vilniaus miesto teatre. Po karo gyveno JAV.

„Savo veikla Vladas Baltrušaitis nusipelnė, kad jo vardas būtų įrašytas į Lietuvos operos teatro istoriją, o darbi minimi kaip reikšmingas įnašas lietuvių išsivijęs muzikinę ir apskritai egod tautiškąją kultūrą“, teigia muzikologė Jūratė Vylitė.

Vladiui Baltrušaitiui skirtame vakare dalyvavo viešnieks iš Amerikos – operos solisto žmona Elena Baltrušaitienė ir dukra Karilė Baltrušaitytė.

(Elta, 12.02)

Ieškant Lenino...

(Atkelta iš 1 pal.)

mu. Geriau, kad darbininkai ir valstiečiai paimitų valdžią ir savo rankas. Jokio kito būdo nepripažino ir, stebėtina, gan gerai atspėjo, kad švelnus porevoliucinis valdymas (kaip Kerenkio) nesiseks, nes bus tik ginčų, nesutarimų. Taip ir buvo. Leninas skyrėsi nuo visų ir noru baigti karą su vokiečiais, ir nesiskaitymu su kitaip galvojančiais; ir savo griežtumu (vėliau žiaurumu).

Trockio, Kamenovo, Zinovjevo, Lunačarsko ir Bucharino vadovaujami „bolševikai“ skelbė: visiems šias savo vado „evangelijas“. Buvo patenkinti, kai atstatai tydavo vienas po kito vadinamos „buržuazijos“ ministrai. Prie vairo stovintys advokatas Kerenkis negalėjo patenkinti kariuomenės reikalavimų.

Ir štai romane Leninas mėgina pirmą nesėkmingą samokslą 1917 metų vasarą, kuris jam nepavyko. Jis vėl slapstėsi, o Kerenkis planavo diktatūrą, tai šaukė demokratijos pasitarimą. Leninas slapstėsi netoli Petrapilio, Razlive, vėliau Suomijoje, kur Vyborg'e sukurstė baisias karininkų skerdynes, parodydamas charakterio žiaurumą. Aidas nuėjo į Kronštato tvirtovę, kur jūrininkai išžudė savo karininkus, paėmė tvirtovę ir beveik Baltijos laivyną. Leninas ryšius palaikydavo su Petrapiliu per suomių socialistą Smilgą.

Vel kompromisas: Leninas ten geruoju prašė generalinio štabo pulkininką pereiti darbininkų pusėn. Tas ne. Ir vos jo nesuėmė; Lenina išgelbėjo kareiviai, šūvis aident mieste.

Petrapily buvo 40,000 ginkluotų darbininkų ir kareivių, laukiančių žodžio išeiti į gatves. Romane Leninas nepabūgo, kai svyravo Zinovjevas, Kamenėvas; šie nebuvo tikri, kad laimės. Gal suomių revoliucionieriai čia padėtų savo griežtą tvarkingumą?

Ziemos rūmuose buvo Laikinoji vyriausybė, o Leninas šneka darbininkų ir kareivių miniai: „Dabartinė valdžia neturi sveiko proto. Mes nugalėsime! Ryt

daina, atitinkanti ypatingą metą, verta dėmesio ir pagarbos. Lietuvis vergu būdamas dainoje laisvas gyveno, nes dainoje siela, pabuvusi laisva, atsigauja.

Kaip dainuojantys sukilėliai ir dainuojantys partizanai, taip visi lietuviai, dainuodami ir giedodami, per dainą ir giesmę pajuntame neatsiejamą tarpusavio dvasinį tautinį ryšį. Giesmių ir dainų kalba labiausiai mus suartina.

pasilyšim sudaryti taiką!“ (Vėl stebėtinas kompromisas!). Kreiseris „Aurora“ tuo tarpu išmetė inkarą Nevoje. Jo patrankos nukreiptos į tvirtovę ir Ziemos rūmus.

Leninas su Trockiu planuoja siųsti telegramą į Maskvą, kad ir ten pradėtų maisto „katarinką“. Leninas rašo laikraščiu straipsnį, nustatantį naujos teisės pagrindus. Galvojama po revoliucijos ministrus vadint „liaudies komisarais“. Bet kaip išlaikyti valdžią savo rankose? Trockis sako: mesim šūkus „Šalin karą!“, „Žemė valstiečiams!“, „Produktų kontrolė ir darbas...“ darbininkams.

O buržuazija? Ji turi žūti... „Aurora“ jau bombarduoja tvirtovę. Darbininkai dega karšta šventikams, bijoma netvarkos, jausmų išiliejimo. Lenkų kilmės Dzeržinskis pataria višką pasmaugti teroru, kokio pasaulis nematė. Jis nekentia caro ir Rusijos.

Ar Lenkija bus įtraukta, klausia Lenino, į jo plano – veikimo sferą? Trockis sako, kol kas ne. Lenkija išeis į pasaulio proletariato planą. (Kazin, ar taip istoriškai buvo kalbėta? Romane daug kas leidžiama.) Atbėgs studentas praneša: stotis paimta be šūvio, kovojama dėl pašto. Valstybinio Banko (partijos auksai?) ir telefonų stoties.

„Sekvestruojami“ automobiliai, kas rodo, kad bus pilietinis karas dėl valdžios apipilėmų. „Žūsta senoji Rusija“ – romane dūsuoja senutė. „Tai bandiniai“, pritaria storas pirklys ir žegnoja. Kitas sako: „Pasirinko išdavikai lauką sukilti, kai priešas (vokiečiai) ant tėvynės slenksčio“.

Tai išgirdę, darbininkai pasta-to juos prie sienos ir salve susidoroja.

Prieš Ziemos rūmus barikados, būriai daužo vartus. Ant stiebo raudona vėliava. Kareiviai puolę sumušė junkerius ir Pavlovskio pulko moterų batalioną. Paėmus Rūmus, leista juos apipiekti. Te liaudis pasitenkina; galvoja kerštingas Leninas.

Tokiais vaizdais romane padodamas Lenino lankstumas, kerštingumas, po to, kaip jis be pasigailėjimo valdo Rusiją didelio pilietinio karo laikų, kurį kurstė pusė Rusijos ir dalis pasaulio. Buvo gan žiauriai atskratoma priešais ir net įartinais žmonėmis. Romane gal dėl to Leninas aplanko Dzeržinskį Čekos rūmuose. Sužino baisias kankinimų detales ir, stebėtina, ilgai negali miegoti sukrėstas. Net bijo šio lenko.

Po pilietinio karo, atsikvėpus,

(Nukeita į 4 pal.)

Poetas Bernardas Brandzionis – Vytė Nemunėlio 1997 metais.

Lietuvių fotoarchyvo nuotrauka

Vytės Nemunėlio knyga „Pažiūrėk į dangų“

ALĖ RŪTA

• Vytė Nemunėlio. **PAŽIŪRĖK Į DANGŲ.** Eilėraščiai. 1996. Dailininkė Laima Barisaitė. Vilkaviškio vyskupijos leidykla „Ardor“, adresas: Bažnyčios 19, 4520 Marijampolė. Spaudė AB „Spauda“. Kaina su tartinė...

*Pažiūrėk į dangų –
Žiba žvaigždės šviesios.*

*Žvaigždės – mūsų mintys.
Mūsų žingsniai – geles,
Eik per žemę, žirdi
Tę žvaigždės pakėles.*

Poetui Bernardui Brandzionui – Vytėi Nemunėliui ateišiančių 1997 metų vasario 2 dieną suka 90 metų (jis žada vykti į Lietuvą šį jubiliejų švėsti). Jis tebėra, Dievo malone, labai sveikas, gyvas ir kūrybingas. Netrukus bus išleista ir jo poezijos suaugusiems knyga *Šiapus ir anapus mūsų laiko*. Žvilgtelėjus į rankraštį – labai įdomi poezija; taigi poetas turės visiemis gražių kūrybinių dovanų.

O dabar žvilgtelkime į Vytės Nemunėlio knygę – viršeliu skaisčiai mėlyną, tarytum giedrių tėvynės dangum, kur nupiešta saulytė (mergaitė) ir mėnesėlis (berniukas).

Kodel *Pažiūrėk į dangų*? Ogi tolimiesiems puslapy ir paai-

kinta: „Mūsų šventės ir kitos brangios Dievo dienos“. Reikia, čia aprašomos tautinės, religinės ir kitokios šventės bei su jomis susiję žmonės. O kiek paveikslėlių! Vartys maži vaikeliai, vartys didesni ir grožausis, džiaugsis.

Kas ta dailininkė Laima Barisaitė? – Kas ji bebūtų, jauna ar vyresnė, ji moka piešti vištukas ir zuikučius, Marijos koplytėlę, žvakeles ir geles, saulę, angelus ir plaštakes... Kiekvienas knygelės puslapis – kaip spalvingai nudažytas velykinis margutis...

O eilėraščiai? Jų nelabai daug, norintieji galės išmokti atmintinai beveik visus. Nes jie lengvi, grakštūs, gražūs, atrodo, parašyti ne rimtojo Brandzionio-Vytės Nemunėlio, o jauno, beveik vaikiško Vytės Nemunėlio...

Knygelė prasideda eilėraščiu apie Naujus metus, o baigiasi apie senuosius...

Kas ten beldžiasi už durų?

*Mes, Naujieji metai.
Leisk į vidų, Birutėle,
Leisk į vidų, Matai.*

*Ką jūs nešat dovanelių –
Knygų ir žaisliukų?*

...

*Šitoj rankoj – doveltukai,
Trejetas, du minus...*

...

*Visko turim, visko nešam
Mes, Naujieji metai:*

*Visko pasirinkti prašom,
Ką tik akys mato!*

Ir nupiešti per visą puslapį Naujieji metai, su karūna, o aplink – ir užsispyrę ožiukai, ir skaisčius angelėliai ir su akiniais (moksline) zuikučiai... O gale knygelės:

*Sudie, senieji metai,
Pas mus gražiai gyveno,
O po linksmy Kaledų
Tuoj ėmė ir pasenė.*

*Keliaukit sau sulinkę
Pusnyiais guru guru...
Nauji su dovanelėmis
Jau – girdim juos – už durų.*

O per visą knygę – skambiai suelikuota apie kitas dienas šventes. Pavyzdžiui, Vasario 16-ajai:

*Tėvelis nupieš man Vytė,
Aš – vėliavėlė nudažiau,
Ji popierinė ir mažytė,
Bet nieko man nėra gražiau.*

Mokytojai ar tėveliai galės paaiškinti daugiau apie tas šventes.

O kiek gražių eilėraščių apie religines šventes (Velykas, Sekmines, Motinos dieną, Vėlines, Kaledas...). Pavyzdžiui, 8 ir 9 puslapių vidury labai gražus piešinys – žvaigždutė, jaunas mėnuo, skaisčių veidu saulė, o ant debeselio miega vaikutis... Ir eilėraščiai:

*Dieve, globoki
Mūsų tėvyne,
Mirusius glauski,
Laisvę kur gynė.*

Ne vien lengvi eilėraščiai patiems mažiesiems, bet yra grakščių rimtesnių – didesniems, kurie gali ir susimąstyti; religiniai ir kitoki.

*Prie Marijos koplytėlės
Rojaus sodų vėjas pučia,
Prie jos Kūdikių Jėzaus
Glauskimės ir mes, vaikučiai.*

Pamokomas, raginantįs melstis? – Bet poetas ragina ir veda nežymiai ir meiliai, atsargiai, tiksliai žadindamas žodžių ir sąskambių grožiu. O gretimame puslapy – liaudiškos koplytėlės Marijos su Kūdikiu gražus piešinys. (Atrodo, lyg dailininkė su poetu susitarė...)

Štai į Dievą ir geri kviečiantys eilėraščiai:

*Dievas augina
Dirvoje duona,
Obuoli sodo,
Saldų, raudoną.*

*Dievas prižiūri
Geles prie kelio,
Kad neužmintų
Kojos vaikelio.*

Ir apie gerą, mielą mamytę, ir

apie Motiną Mariją ir apie vakaro varpus...

*Kas ten skamba už girelės
Din dilin dindin?*

...

*Gaudžia varpas bažnytelės
Din dilin dindin...
Virpa aidas tartum gėlės
Din dilin dindin.*

Susimąstymą žadinantieji eilėraščiai:

*Kas pasaulį šiam paklydo,
Viešpatie, ilgai nebausk,
Valo ašaros ir gydo,
Dieve, meilės,
Savo teisingumo šydu
Atgailaujančius priglauk.*

*Kapo kryžiai... Žvakės... Geles...
Liepsnos gedulo rimties,
Tartum skausmo plaštakėlės
Plasta mirusiųjų vėles,
Prašo, Dieve,
Ranką gerąją ištiesk.*

O Kaledų Seneliui – žaismingai...

*Tuk tuk tuk, dun dun dun!
Leiskite mane vidun!*

– Kas tu toks tenai esi?
Jį pažįstat jūs visi.

– Ar su pilnu maišeliu?
– Vos panėsti jį galiu.

...

– Klip klip klip, dun dun dun!
Prašom, prašom eit vidun!

Apskriti metai suelikuotų dienų, švenčių, gerųjų žmonių, Dievo, papročių, gamtos... Žaismingai vaikiškų eilučių ir susimąstymui rimtesnių; o jei liūdniesnių (kaip apie Vėlines), tai iš tikro neliaudų, o į geras mintis vedančių, į viltį, per Dievą – į džiugesnį atėitį.

Tokia ši grakšti Vytės Nemunėlio knygelė *Pažiūrėk į dangų*. Ir tokie spalvingi, linksmaučiai ir meniškai Laimos Barisaitės piešiniai ir piešinėliai.

Naujos knygos

• **Julija Repečienė. NEGALI, ŠIRDIE, TYLĖTI.** Eilėraščiai. Utena, 1992. Išleido ir išspausdino AB „Utenos spaustuva“. Redaktorė – Jolanta Matkevičienė. Viršelio dailininkė – L. Spalgenienė. Recenzavo R. Gražys. 25 puslapiai. Tiražas – 500 egzempliorių. Kaina – 1 doleris. Gaunama, kreipiantis į „Gyvieji akmenys“, Vincas Kolyčius, 86 Glenholme Avenue, Toronto, Ontario, Canada M6H 3B1.

Julija Kulbokaitė-Repečienė gimė 1932 metais, spalio 13 dieną, Vilkaviškio apskrityje, Našiškių kaime. Šiuo metu gyvena Ukmergėje, baltame name netoli miško. Dūrys retai kada čia būna rakinamos, nes čia nesilanko vienatvė ir baimė. Šių namų šeimininkė – Sibiro tremtinė, dvasinio atsinaujinimo sąjūdžio dalyvė. Šiuo metu dirba Ukmergės ligoninėje sanitare.

Turbūt ne vienam iš mūsų yra tekę patirti tokią būseną, tarsi ne pats, o kažkas aukštesnis, tobullesnis valdytų mūsų jausmus ir veiksmus. „Turbūt ne vienas psichologas, ekstrasensas, pagaliau – netikintis galety pasakyti apie Juliją kitką. Tačiau giliai tikintis žmogus, juolab susidūręs su dvasiniu atsinaujinimu, manau, supras, ir patikės šia moterimi“, – rašo įžanginiame žodyje „Tarp gyvenimo ir šv. Dvasios veikimo“ Jolanta Matkevičienė.

Kai žmogaus širdis negali tylėti, tai negali ir žmogus žmogum netikėti...

*Kai padangėjė vėtro gieda,
Paukščių chorai pakelėm,
Kai gėlė atmerkia žiedą –
Negali, širdie, tylėti...*

Julija Repečienė kūrybinį kelią, kaip ir jos bendravardė Julija Žymantienė-Zemaitė, pradėjo būdama jau brandesnio amžiaus. Suvalkiatė, augusi gausioje šeimoje. Vaikystėje turėjo didžiulį

Danguolė Sadūnaitė

Jono Kuprio nuotrauka

*darželyje,
rožėms bežydint...
ten ir saulės šviesa
ir šešėliai,
žaidžia savo keistus
žaidimus,
– visą dieną –
draugiškai apsistumdami...*

NEW HAMPSHIRE

*naktį pasnigus...
pirmasis sniegas
o, jis linksmai jodinėja
sau, –
kalvų nugaromis...*

TAVO VAKARAS JAU ČIA

*toks ramus
vėjo šnarėjimas
medžiuose...*

*sode, už tvoros...
(tavo vakaras jau čia!)*

////////

*stoviu prie lango ir žiūriu
į medį, ramybę sauganti...
ir matau, kaip naktis
pamažu užpiešia jį...*

MANO KAMBARYS

*lempa, lova
stalas, durys...*

*ir langai:
jie nuolat tylos
prausiami...*

ŽEMĖ

*sniego sluoksniu
užklota...*

*ar prisimins ji mane,
pavasari...?*

jus Trusovas ir Gražina Karlaite. Viršelis – Aldonos Statkevičienės. Knygos rėmėja: Stasė Gostautienė. 94 puslapiai. Tiražas – 1,500 egzempliorių. Kaina – 2 doleriai. Gaunama kreipiantis į „Gyvieji akmenys“, Vincas Kolyčius, 86 Glenholme Avenue, Toronto, Ontario, Canada M6H 3B1.

troškimą mokytis, deja, tebaigusi tik septynias klases...

*Sunkūs debesys praplaukia
Savo ašaras išliet
I ištroškusią palaukė –
Negali, širdie, tylėti...*

Paauglės mergaitės akys visam gyvenimui liko vienintelis anos Lietuvos ir namų prisiminimas – didelis kubilas tešlos – duonai kepti... O toliau alkaną vaikystę darėdavo gyvuliniais vagonais.

*Ir kai šaltis anksčiau rytą
Tavo languose ir vėl
Rasą raštą nematyti –
Negali, širdie, tylėti...*

Ir pagaliau atsitiko tai, kas turi atsitikti. Mirė artimi žmonės. Likusi viena, Julija ilgai nežinojo kaip reikės gyventi, ką daryti...

*Prieš Kūrėją klaupk ant kelių,
Savo meilę jam sudėk
Ir dėkoti Visagaliui,
Kad jis leido netylėti.*

Argi bereikia geresnės autobiografijos? „Julijos Repečienės eilės – tai lyg subtilus prigludimas prie to begalinio ir tyro Jėzaus meilės šaltinio“ – rašo Gražina Karlaite, padėjusi ruošti šią knygę. Tad skaitytojai siūlome dar kartą priglusti prie Julijos apmąstymų apie tremtį ir kunigus, žiauriai nukankintus Budavonėje, prie „Maldavimų į Mariją“, prie „Meilės šaltinių“, „Laukimų į šventadienius“, „Būties raudų“ – taip vadinasi antrosios Julijos Kulbokaitės-Repečienės poezijos knygos skyriai, o visa jos poezija – tai prigludimas prie tikėjimo krikščioniškąja Tiesa, prie Kūrėjo.

• **Julija Repečienė. PRIGLUDIMAS.** Eilėraščiai. Zarasai, 1994. Išleido Stasė Gostautienės įmonė „Fortuna“ leidykla. Redagavo Vasil-

*Grįžau iš Sibiro Tėviškėn – ji
penkiolika metų šaukė,
Šaukė sodų žydėjimui, nors nežydint
dienos laukė.*

*Bet Viešpats pažadino svajonę,
nuo gimimo širdyje esančią:
Mylėti dainą ir žmones. Tai buvo
sielos pavasaris!*

*Jau dabar į širdį eilės neskuba,
sėlina...
Jas nedaugelis skaitė, išgirdo –
galbūt pasivėlinau.*

*Bet dar surinkau lyg rudens
obuolius
Žodžius – meilės ir padėkos
ašaras...*

Už juos Viešpatui ačiū!

Tarsi likimo mostelėta žinia apie dvasinio atsinaujinimo sąjūdį suvedė su artimais dvasios broliais ir sesėmis, kurių bendravime amžius nieko nereiškė. Julija gavo tai, ko daugelis iš mūsų niekada neturėjo ir galbūt neturės. Jos žodžiais tariant, „Mes tarytum esame katalikai, krikščionys, dalyvaujame bažnytinėse apeigose, bet iš tikrųjų nė vienas nesame itikėjusiais, jei Dievo žodis nekaltina mums. O juk Dievo meilė yra išliekanti mumyse...“

Jau penkti metai, kaip Julija sakosi patyrusi šv. Dvasios krikštą ir galinti kartais pagelbėti kitų sunkumuose. O apie savo kūrybą išsitaria, kad rašanti spontaniškai, nesėdinti ilgai ir nedirbanti prie eilučių, o tik užrašanti tai, ką jai diktuoja širdis. Ji sutinka, kad gali būti eilėraščiuose rimų klaidų, pasikartojimų ar nesklaidumų, nes tai – juk nemokymo žmogaus kūryba.

„Už viską dėkinga Viešpatui ir tiems, kurie prisidėjo prie šios knygos leidybos“, Julija Repečienė atiduoda į mūsų rankas jautriai parašytas savo knygeles, kurių puslapių negali, širdie, neišgirsti... (I.V.S.)

Gottfried Keller

PIRMASIS SNIEGAS

*Viskas miršta, viskas baigias;
Paskutinis liepos lapas,
Menantis vingiuotę snagies,
Krito žemėn, kur jo snags.
Kaip suvyrė tie lapeliai,
Mano šausmas tenakris,
Mano ūkanotą kelia
Tenušvies nauja viltis!*

*Snik, o sniege, tyras, baltas,
Denki žemę nuodėminga,
Te gyvenimas nekalbas
Žiemą su džiaugimu sutinkal
Vėl pavasaris man viltį
Žadins meilės spinduliais,
Šausmui mirusiam pakilti
Jis iš kopo nebeleis!*

Vertė ALFONAS TYRUOLIS.

Gottfried Keller (1819-1890) – šveicarų rašytojas ir poetas.

„Saulutės“ surengtame koncerte gruodžio 1 dieną Lietuvių dailės muziejuje, Lemont, Illinois, deklamuoja Audre Budryte

...arfa groja Joanne Glover.

Algio Mockaičio nuotraukos

„Saulutės“ muzikos ir poezijos popietė

NIJOLĖ KAŠUBIENĖ

Sekmadienį, gruodžio 1 dieną, po šv. mišių Pasaulio lietuvių centre, Lemont, Illinois, įvyko tradicinis „Saulutės“ — Lietuvos vaikų globos būrelio kaledinis koncertas, pavadintas „Lyrika“.

„Saulutė“ — tai jau gerai mums pažįstamas Lietuvos vaikų globos būrelis, itraukęs į savo energingą veiklą daugelį išeivijos lietuvių ir nemažą skaičių atjaučiančių amerikiečių.

Klausytojus pasitiko gausiais valgiais nuklotas stalas ir jauki kalediskai išpuosta Lietuvių dailės muziejaus salė.

Popietę pradėjo „Saulutės“ pirmininke Indrė Tjūnelienė, pasveikindama susirinkusius ir pristatydamą programas atlikėjus: arfistę Joanne Glover, solistę Audronę Gaiziūniene, aktorę Audrę Budrytę ir muziką Ričardą Soką. Koncerto atlikėjai pasirinko kūrinius, atsižvelgdami į renginio progą ir klausytojus.

Pirmoji pasirodė arfistė Joanne Glover. Ji yra įgijusi magistro laipsnį Northwestern universitete, o šiuo metu moko Suzuki metodu arfos studentus. Ji yra viena iš trijų šio mokymo metodo specialistų Čikagos apylinkėse. Be to, dar ir koncertuoja. Arfistė atliko Salzedo „Paraphrase on Greensleeves“, Pescetti „Sonata in C minor“, Mascagni Intermez-zo iš „Cavalleria Rusticana“ ir

Maxwell „Ebb Tide“. Daugialypis arfos skambesys sukūrė pakilią šventišką nuotaiką.

Nuosirdžiai ir jausmingai aktorė Audrė Budrytė padeklamavo Liūnes Sutemos „Baime“, Jono Meko „Senas yra lietaus šniokštymas“, „Aš nežinau“ ir Aldonos Puišytės „Medėja“, „Mykoliaukas“ ir „Severija“. Audrė yra pasiekusi bakalauro laipsnį teatro srityje Northwestern universitete. 1990-91 metais dirbo Lietuvoje Siaulių dramos teatre. Buvo trupių vadovė pirmajame LIFE festivalyje Vilniuje. Vaidino Kauno dramos teatro spektaklyje „Per plauką nuo žūties“. Grįžusi į JAV, dirba rehabilitacinėje ligoninėje Čikagoje. Taip pat vaidina New Atheneum teatro pastatymuose.

Solistė Audronė Gaiziūniene, akompanuojant Joanne Glover ir Ričardui Sokui padainavo Raudonikio, F. Mendelssohn — Bartholdy ir Tchaikovsky dainas bei atliko dvi arijas iš Giovanni Paisiello ir Puccini operų. Audronė Gaiziūniene yra gerai žinoma ir mėgiama lietuvių visuomenės ir yra daug kartų įvairiomis progomis Čikagoje koncertavusi. Be to, yra dainavusi su Rockford'o simfoniniu orkestru.

Energingais akordais savo pasirodymą pradėjo muzikas Ričardas Sokas. Jis paskambino Schumann'o „Fantasy Dance“ ir Chopin'o Preludą, Valsą, Noktiurną bei Poloneza A dur.

Audronė Gaiziūniene dainuoja „Saulutės“ koncerte.

Algio Mockaičio nuotrauka

Ričardas Sokas 1986 metais baigė Vilniaus Valstybinės konservatorijos fortepijono ir vargonų klasę. Vėliau buvo Vilniaus filharmonijos solistas vargonininkas. 1991 metais atvyko į

JAV, dirba Čikagos Lietuvių Operoje chormeisteriu ir yra Mergeles Marijos Gimimo parapijos Čikagoje vargonininkas.

Koncertui pasibaigus, Indrė Tjūnelienė padėkojo visiems programos atlikėjams, susirinkusiems žiūrovams ir koncerto rėmėjams. Menininkai buvo apdovanoti geleimis.

Šis, jau tradicija tapęs kaledinis „Saulutės“ renginys vėl suteikė malonią progą kartu draugiškoje aplinkoje pabendrauti ir, svarbiausia, savo atėjimu bei auka paremti beglobius ir vargstančius Lietuvos vaikus. Koncerto atlikėjams paaugėjus savo honorarus už šį renginį, visos aukos (977 doleriai) bus persiųstos į Lietuvą.

Rengiama lietuvių meno paroda Internet'e

Kilo idėja išbandyti mūsų menines pajėgas visai naujoje terpeje, paieškoti naujos auditorijos, kuri nebūtų ribojama nei vieta, nei laikas, nei pažiūrų skurtumas. Lapkričio 30 dieną buvo suauktas iniciatorių būrelis į Algimanto Kežio galeriją (Stickney, IL) aptarti lietuvių meno parodos galimybes Internet'e, kad naudotantis nauja informacija Internet'e ir kompiuterine technologija būtų galima pasiekti visų žemyn lietuvių ir nelietuvių bendruomenes. Šiame iniciatorių posėdyje buvo sutarta rengti lietuvių meno parodą Internet'e 1997 metų vasario 16 dienos progą.

Algimantas Kežys sutelkė suinteresuotų menininkų būrelį, pasikvietė kompiuterines grafikas (Ričardas Spitrius), kompiuterių technologijas (Tomas Šakenis) ir Internet'o (Apolinaras Sinkevičius) žinovus. Posėdžio metu pagrindinės šio sumanymo idėjas paaikšino Apolinaras Sinkevičius, kuris turi gana sėkmingus savo puslapį Internet'e (<http://members.aol.com/azoulas/www/index.html>), supažindinančius su Lietuva. Tai pačiais pagrindais bus sukurta projektas (web site) apie lietuvių meną. Pirmasis puslapis jau užbaigtas, talpinantis Galerijos atstovaujamus dailininkus ir fotomenininkus. Galerijos puslapio adresas: www.xnet.com/~galerija/index.html (Internet naudotojai kviečiami šį puslapį atsidaryti ir pareikšti savo nuomonę elektroniniu paštu: Kezys@msn.com).

Seimo rinkimų išpūdžiai

(Atkelta iš 1 psl.)

įsitvirtinti. Tokiame atvirumo ir intensyvaus nuomonių pasikeitimo kontekste gąsdinimai apie paslaptines antidemokratinės ir antipatriotinės grėsmės pasidaro vis mažiau įtikinantis. Taigi, atrodo, jog televizija, radijo ir spauda, nors ir netiesiogiai, bet irgi šiek tiek prie didesnio rinkiminės kampanijos nuosaikumo ir dalykiškumo prisidėjo.

Pirmojo tūro rezultatai iš esmės buvo patvirtinti antrame. Panašiai, kaip ir 1992 metais. Taigi balsuotojai ir tada, ir dabar žinojo, ko norėjo. Prieš ketverius metus jie buvo nepatenkinti esama materialine padėtimi ir tikėjosi, jog buvusi Lietuvos komunistų partija jų būklę pagerins be rizikos prarasti nepriklausomybę ir demokratiją. Nors jos nebuvo prarastų, tačiau žmonių gyvenimas nepagerėjo. Dėl to 1996 metais kai kurie balsuotojai, nusivylę ir kaire, ir dešine, rinkimuose iš viso nedalyvavo. O dauguma dalyvavusių pasisakė už valdžiusios partijos pagrindinius oponentus, Tėvynės Sąjungą. Šie rinkimų rezultatai yra logiški ir lengvai suprantami. Čia prisimena buvusio JAV prezidento Ronald Reagan teoriją: jei prieš ketverius metus blogiau gyvenai, tai balsuok už prezidentą, jei geriau — už jo oponentą.

Konservatoriai ir jų sąjungininkai, Krikščionys demokratų, gavo mandatą ketverius metus Lietuvą valdyti. Ar jiems pasiseks krašto būklę pagerinti, ateitis parodys. Ateinančiuose rinkimuose balsuotojai vėl klausia Reagan'o klausimą ir padarys atitinkamą sprendimą. Jei nei viena partija šių rinkimų nebūtų laimėjusi, ir po jų prireiktų plačios koalicijos, situacija pasidarytų sudėtinga. Pirmiausia, koalicinei valdžiai nebūtų lengva ketverius metus išlaikyti. Antra, jei ji ir išlaikytų, po ketverių metų nebūtų labai aišku, kas už ką valdžioje buvo atsakingas. Dabar tų problemų turėtų būti mažiau. Valdžios tęstinumas bus užtikrintas, o jos atsakomybė bus lengviau apibrėžiama, panašiai kaip su LDDP valdžia per pastaruosius ketverius metus. Dėl to,

Lietuviai dailininkai kviečiami šioje parodoje dalyvauti. Smulkesnę informaciją apie pačią parodą ir sąlygas teikia Algimantas Kežys: 4317 South Wisconsin Avenue, Stickney, Illinois 60402-4261. Tel. (708) 749-0888; Fax: (708) 749-8804.

Būrelis iniciatorių, susirinkusių Galerijoje (Stickney, Illinois) lapkričio 30 dieną aptarti lietuvių meno parodos Internet'e rengimą. Sėdi viduryje: Apolinaras Sinkevičius, jo kairėje Tomas Šakenis, jo dešinėje Ričardas Spitrius, kompiuterinės technikos ir Internet'o žinovai. Jono Tamulio nuotrauka

Ieškant Lenino...

(Atkelta iš 2 psl.)

žygiuojama vakarų pusėn (ir į Baltijos šalį) per Leniją į Vokietiją ir turbūt toliau. Gal būtų ir visai pasisekę, bet įvykęs „stebuklas“ prie Vyslos sustabdė užmačius pargriauti ant menčių Europą. Tas beveik pasisekę Antrojo pasaulinio karo metu ir per 50 metų Afrikos ir Pietų Amerikos, kol įsikibę nagai šiandien atsisleido ir liko tik tradicinės pretenzijos į „artimą užsienį“. Pirm-tako Lenino pasaulinės ambicijos turbūt šiandien netinka.

Svarbiausia, apleista pasisekimą ilgai garantavusi Lenino idėja, moralė, beveik religija: išvaduoti pasaulio vargšus nuo engejų. Nors dar yra kas prisimena ją ir ji.

Petras Melnikas

politinio vidurio, kurie neturėjo didžiųjų partijų paramos; susitikti su žmonėmis ir iš jų tiesiogiai sužinoti, kas jiems šiuo metu labiausiai rūpi ir kur jie mato pagrindinių Lietuvos problemų priežastis; patirti, kokios yra jo paties perspektyvos efektyviam ir krašto politini gyvenimui įsijungimui. Man teko dalyvauti keliuose Adamkaus susitikimuose su Vilniaus gyventojais. Į visus juos atėjo masė entuziastų, kurie vos sutilpo į perkimtas sales. Kaip iš įvairių šaltinių girdėjau, toks pat dalyvių gausumas ir entuziazmas jų lydėjo kituose miestuose, miesteliuose ir kaimuose. Atrodo, jog Adamkaus populiarumas žmonių tarpe yra ne tik nesumažėjęs, bet pastaruoju metu padidėjęs. Tačiau, visai kitoks į jo politinę veiklą yra, su tam tikromis išimtimis, partijų vadovų požiūris. Tai iš dalies suprantama, nes Valda Adamkų jie traktuoja kaip galimą politinį oponentą. Kas yra mažiau suprantama, tai nuolatinis spaudimas pasisakyti, ar jis kandidatuos į prezidentus. Kiti potencialūs kandidatai, Brazauskas, Landsbergis ir t.t., yra paliekami ramybe, nes jų atžvilgiu, atrodo, visi puikiai supranta, kad dar per anksti šiuo klausimu ką nors konkretaus ir specifinio pasakyti.

O apie Valdą Adamkų be persto-jimo sukasi spėjolimai, klaidinant informacija, kaltinimai dėl negalėjimo apsispręsti ir t.t. Kai ateis laikas, o iki prezidentinių rinkimų dar liko beveik pusantros metų, aš manau, kad jis visus jo politinė ateitimi besidomintius žmones painformuos apie savo oficialų sprendimą. Šis sprendimas bus grindžiamas daugeliu faktorių, bet turbūt daugiausia priklausys nuo Valdo Adamkaus įsitikinimo, kokių būdu ir kokiomis sąlygomis jis savo tėvynei galėtų efektyviausiai padėti.

Dar vienas įdomus Seimo rinkimų reiškinys, tai Valdo Adamkaus aktyvus juose dalyvavimas. Tam buvo keletas tikslų: padėti kandidatams, daugiausia iš

Ričardas Sokas „Saulutės“ koncerte skambino Schumann'o ir Chopin'o kūrinius.

Algio Mockaičio nuotrauka